

بسم الله الرحمن الرحيم

مختصر قانون مجازات اسلامی

مصوب ۱۳۹۲/۲/۱

جلد اول - نخل کلمات

تألیف:

امین، بخشی زاوه - آینه عارفی

عنوان و پدید آورنده: محشای قانون مجازات اسلامی

مؤلفین: امین بخشی زاده - آیناز عارفی

مشخصات نشر: تهران: اندیشه عصر، ۱۳۹۲

مشخصات ظاهری:

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: قانون کیفری - ایران

موضوع: حقوق جزا - ایران

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۸۴-۰۰۰-۳

رده بندی کنگره: ۳۸۰۰/۳ ۱۲۹۲ KMH

رده بندی دیویی: ۳۴۵/۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۱۶۸۶۲

 نام کتاب: محشای قانون مجازات اسلامی

مؤلفین: امین بخشی زاده - آیناز عارفی

طراح جلد: حسنا مطبوعی

ناشر: اندیشه عصر، ۶۶۹۱۴۳۰۱-۶۶۴۲۴۶۱۷

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۲

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۸۴-۰۰۰-۳

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

مرکز پخش و فروش: تهران- میدان انقلاب، نبش خیابان اردیبهشت شمالی، تالار
بزرگ کتاب پلاک ۳۲ (آرمان علم)
تلفن: ۸۷-۶۶۴۰۶۲۸۵-۶۶۴۰۷۳-۶۶۹۵۲۰۷۳

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۸.....	قانون مجازات اسلامی.....
۸.....	کتاب اول - کلیات
۸.....	بخش اول - مواد عمومی.....
۸.....	فصل اول - تعاریف.....
۱۷.....	فصل دوم - قلمرو اجراء قوانین جزائی در مکان.....
۳۹.....	فصل سوم - قلمرو اجراء قوانین جزائی در زمان.....
۴۶.....	فصل چهارم - قانونی بودن جرائم، مجازاتها و دادرسی کیفری.....
۴۸.....	بخش دوم - مجازات ها.....
۴۸.....	فصل اول - مجازات های اصلی.....
۷۱.....	فصل دوم - مجازات های تکمیلی و تبعی.....
۹۲.....	فصل دوم - مجازات های تکمیلی و تبعی.....
۱۰۳.....	فصل چهارم - تخفیف مجازات و معافیت از آن.....
۱۲۱.....	فصل پنجم - تعویق صدور حکم.....
۱۳۱.....	فصل ششم - تعلیق اجراء مجازات.....
۱۴۷.....	فصل هفتم - نظام نیمه آزادی.....
۱۵۳.....	فصل هشتم - نظام آزادی مشروط.....
۱۶۵.....	فصل نهم - مجازات های جایگزین حبس.....
۱۸۲.....	فصل دهم - مجازات ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان.....
۱۹۰.....	فصل یازدهم - سقوط مجازات.....
۱۹۰.....	مبحث اول - عفو.....
۱۹۶.....	مبحث دوم - نسخ قانون.....
۱۹۸.....	مبحث سوم - گذشت شاکی.....
۲۰۶.....	مبحث چهارم - مرور زمان.....
۲۱۶.....	مبحث پنجم - توبه مجرم.....
۲۲۴.....	مبحث ششم - اعمال قاعده درا.....
۲۲۵.....	بخش سوم - جرائم.....
۲۲۵.....	فصل اول - شروع به جرم.....
۲۳۹.....	فصل دوم - شرکت در جرم.....
۲۴۲.....	فصل سوم - معاونت در جرم.....

فصل چهارم - سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته.....	۲۵۸
فصل پنجم - تعدد جرم.....	۲۶۱
فصل ششم - تکرار جرم.....	۲۷۲
بخش چهارم - شرایط و موانع مسؤولیت کیفری.....	۲۷۶
فصل اول - شرایط مسؤولیت کیفری.....	۲۷۶
فصل دوم - موانع مسؤولیت کیفری.....	۲۸۸
بخش پنجم - ادله اثبات در امور کیفری.....	۳۳۷
فصل اول - مواد عمومی.....	۳۳۷
فصل دوم - اقرار.....	۳۴۳
فصل سوم - شهادت.....	۳۴۹
فصل چهارم - سوگند.....	۳۵۵
فصل پنجم - علم قاضی.....	۳۵۸
بخش ششم - مسائل متفرقه.....	۳۵۹
کتابنامه.....	۳۶۶

مقدمه

بنام خداوند آموزگار
نگارنده‌ی نامه‌ی روزگار

«اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُوْتُ عَلَى نُوْرٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ»
(سوره نور آیه ۳۵)

خداوند نور آسمان‌ها و زمین است! مثل نور او چون چراغدانی است که در آن چراغی باشد و آن چراغ در جامی بلورین قرار گیرد که چوئان ستاره‌ای درخشان به نظر می‌آید، از درخت خجسته زیتونی بر فروزد که نه شرقی است و نه غربی؛ نزدیک باشد که روغنش -هرچند بدان آتشی نرسد - روشنی بخشد و نوری بالای نور دیگر پدید آید. در پرتوهای نورانی در هم تند [خدا هر که را بخواهد با نور خویش هدایت می‌کند، و این مثل‌ها را خدا برای مردم می‌زند و خدا به هر چیزی داناست.

قانون مجازات اسلامی، پس از حدود بیست و دو سال دستخوش تغییرات عمده‌ای بخصوص در بخش کلیات (حقوق جزای عمومی) شد. بدیع بودن بسیاری از مواد این قانون در رویه قضایی ایران، چنین می‌طلبد تا در ابتدای امر که در حال حاضر منبع مطالباتی برای آن وجود ندارد، یک مرجع مدوّن و قابل رجوعی برای جامعه‌ی حقوقی، اعم از قضات، وکلا، دانشجویان و علی‌الخصوص داوطلبان آزمون‌های حقوقی تدوین گردد. در این مجموعه سعی ما بر این بود، نظرات دکتربین را در ارتباط با مواد قانونی مربوطه جمع نموده و با رویه قضایی (آرای وحدت رویه، نظرات مشورتی و آرای مراجع کیفری) در کنار هم آورده و در یک مجموعه‌ای مستقل تحت عنوان محتبای قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ ارائه دهیم. بدیهی است قسمت قابل توجهی از مواد، برای اولین بار در این قانون مقرر گردیده‌اند که سابقاً در کتب دکتربین و رویه قضایی مطرح نشده بودند. در این زمینه از ظواهر قانونی و تطبیق مواد با سایر رشته‌های مرتبط مانند اصول فقه، منابع فقهی و خارجی، جرم - شناسی و ... مطالبی ارئه شده‌اند که می‌توانند در کشف منظور مقنن راهگشا باشند. مسلماً انتشار آثار حقوقی دکتربین، صدور آرای وحدت رویه، ارائه‌ی نظریات مشورتی و تبادل دیدگاه‌ها بین قضات، وکلا و صاحب‌نظران موجب بیان مطالبی خواهد بود که می‌توانند در چاپ‌های بعدی این کتاب مورد توجه قرار گیرند.

در انتها از والدین عزیزمان که شبانه‌روز پشتیبان ما بودند همچنین از جناب آقای خیراله تیموری، حجت بهشتی، دادیار هادی، حجت الاسلام امینی و جناب آقای میرزامحمدی که از قضات عادل و اساتید دانشگاه مسلم هستند و نیز سایر عزیزانی که در پیشرفت مسیر زندگی نقش مثبتی را برای ما ایفا نمودند سپاسگزاری نموده و طول عمر با عزت و برکت برای ایشان و خانواده محترمشان آرزو مندیم.

این مجموعه در دو جلد (بخش حقوق جزای عمومی و بخش حقوق جزای اختصاصی) به رشته تحریر درآمده است که در نگارش آن دوستان زیادی دست یاری به ما دادند؛ از جمله آقایان حمیدرضا کلانتری، مهدی صیادی، امیرحسین مشکانی و امیرعلی جلیلی که از تک تک آن‌ها قدردانی نموده و آرزوی توفیقات روزافزون برای این عزیزان داریم.

اثر حاضر علی‌الخصوص به جهت نوپا بودن قانون جدید، خالی از اشکال و ایراد نبوده که تذکر آن‌ها برای ما موجب تقویت کتاب پیش رو خواهد بود. جهت ارتباط با نویسندگان می‌توانید به وبسایت حقوق جزا و جرم‌شناسی به آدرس www.crimelaw.ir مراجعه نمایید.

و العاقبة للمتقين

امین بخشی‌زاده - آیناز عارفی

تهران - تابستان ۱۳۹۲

کتاب اول - کلیات

بخش اول - مواد عمومی

فصل اول - تعاریف

ماده ۱ - قانون مجازات اسلامی مشتمل بر جرائم و مجازات‌های حدود، قصاص، دیات و تعزیرات، اقدامات تأمینی و تربیتی، شرایط و موانع مسؤولیت کیفری و قواعد حاکم بر آنها است.

تأمینی را معین می‌کنند. (دکتر رضا نوربها، زمینه حقوق جزای عمومی، صفحه ۱۴۲)

۳. قوانین شکلی قوانینی هستند که اصولاً به شرح تشکیلات قضایی، صلاحیت دادگاهها و آیین رسیدگی به جرایم می‌پردازند. (همان، صفحه ۱۴۷)

۴. ماده ۱ - اقدامات تأمینی عبارتند از تدابیری که دادگاه برای جلوگیری از تکرار جرم (جنحه یا جنایت) درباره مجرمین خطرناک اتخاذ می‌کند. (از قانون اقدامات تأمینی مصوب ۱۳۳۹) با تصویب قانون مجازات اسلامی جدید، قانون اقدامات تأمینی نسخ صریح شده است.

۵. توجه در تعاریف مذکور و همچنین سیاق ماده ۱ ق.م.ا نشان می‌دهد که قانون مجازات اسلامی جزو قوانین ماهوی می‌باشد.

۱. قانون مجازات اسلامی ایران مهمترین مجموعه قوانین کیفری در جمهوری اسلامی ایران است که در ۱۳۹۲/۲/۱ توسط کمیسیون امور قضایی مجلس شورای اسلامی تصویب و در ۱۳۹۲/۲/۱۱ از سوی شورای نگهبان تأیید شده است.

۲. قوانین به طور کلی به قوانین ماهوی و شکلی تقسیم می‌شوند. منظور از قوانین ماهوی، قوانینی هستند که نظر به ذات و ماهیت مسائل دارند و بر دو گروهند: اول قوانینی که شرایط اتهامی را روشن می‌کنند، عناصر متشکله جرم را مشخص می‌سازند و به طور کلی آنچه را که به جرم ارتباط دارد نظیر علل توجیه کننده و معافیتها را معلوم می‌دارند و در این مورد تفاوتی بین فاعل جرم، شریک یا معاون او وجود ندارد؛ دوم قوانینی که مجازات یا اقدامات